

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

I. DÜNYA SAVAŞI VE OSMANLI DEVLETİ

Zeki DOĞAN – Sosyal Bilgiler Öğretmeni

I. Dünya Savaşı Öncesinde Osmanlı Devletinin Genel Durumu

- Osmanlı Devleti **Trablusgarp ve Balkan savaşlarından yeni çıkmıştı. Ordusu zayıf, donanması yetersizdi.**
- Bir yandan **ülke güvenliğini sağlamaya çalışırken** diğer yandan da **siyasi yalnızlıktan kurtulmak** için girişimlerde bulunmaya başladı.

Püf bilgi: Osmanlı Devleti, **Almanya'ya güvenemediği için** İtilaf Devletlerine yakınlaşmaya çalışmış ancak **İtilaf Devletleri Osmanlı Devleti'ni yanlarına almak istememişlerdir.**

Püf bilgi:

- Osmanlı Devleti başlangıçta;
 - ✓ **Kapitülasyonların kaldırılması,**
 - ✓ **Ege adalarının geri verilmesi,**
 - ✓ **Mısır sorununun çözülmesi,**
- gibi isteklerini İtilaf Devletlerine iletmış ancak **bu isteklerin İngiltere tarafından reddedilmesi, Osmanlı Devleti'nin Almanya ile yakınlaşmasına** neden olmuştur.

Püf çıkarım: Ekonomik ve siyasi sorunlarını çözmek ve siyasi yalnızlıktan kurtulmak için ittifak arayışlarına giriştiğini gösterir.

➤ **İngiltere Osmanlı Devleti'nin ittifak teklifinin reddedince**
Osmanlı Devleti;

- ✓ **Tarafsızlığını ilan etti.**
- ✓ Ülke genelinde **seferberlik başlattı.**
(Savaşa hazır olmaya çalıştığını gösterir.)
- ✓ **Kapitülasyonları tek taraflı olarak kaldırdı.**
(Ekonomik baskılardan kurtulmayı amaçladığını gösterir.)
- ✓ **Boğazları ulaşımına kapattı.**
(Başkent İstanbul'un güvenliğini sağlamaya çalıştığını gösterir.)

Püf bilgi: İtilaf Devletlerinin Osmanlı Devletinin ittifak isteklerini reddetmesinde, **Osmanlı Devletini paylaşma planları** etkili olmuştur.

Püf nokta: İtilaf Devletleri, **savaş sonunda Osmanlıyı kendi aralarında paylaşmayı düşünüyorlardı**, bu nedenle Osmanlı Devletini kendi yanlarına almayı istememişlerdir.

İtilaf Devletlerinin Osmanlı Devletini Paylaşma Planları

- İtilaf Devletleri Osmanlı Devletini kendi aralarında yaptıkları gizli antlaşmalarla paylaşmışlardı. Buna göre;
 - **Rusya;** İstanbul, Boğazlar, Karadeniz kıyıları ve Doğu Anadolu'yu,
 - **Fransa;** Suriye ve Güneydoğu Anadolu'yu,
 - **İtalya;** Batı Anadolu (İzmir), Antalya'yı,
 - **İngiltere;** Irak ve Arabistan'ı alacaktı.

Püf soru:

Osmanlı Devleti neden Almanya'nın yanında savaşa katılmak istemiştir?

- ✓ **Son zamanlarda kaybettiği toprakları geri almak istediği için,**
- ✓ **Siyasi yalnızlıktan kurtulmak istediği için,**
- ✓ **Almanya'nın savaşı kazanacağına inandığı için,**
- ✓ **Osmanlı devlet adamları (İttihat ve Terakki Partisi) Alman hayranı olduğu için,**
- ✓ **İngiltere, Fransa ve Rusya Osmanlıya karşı düşmanca politikalar izlediği için,**
- ✓ **Coğrafi konumu itibariyle savaş dışında kalamayacağı için,**
- ✓ **Kapitülasyonlardan kurtulmak istediği için...**

Püf soru:

Almanya neden Osmanlı Devleti'ni kendi yanında savaşa çekmeye çalışmıştır?

- ✓ **Savaşı geniş bir alana yayarak yükünü hafifletmek istediği için,**
- ✓ **Osmanlı Devleti'nin jeopolitik(coğrafi) konumundan faydalanmak istediği için,**
- ✓ **Osmanlı halifesinin dini ve siyasi gücünden yararlanmak istediği için,**
- ✓ **Geçiş yollarını kontrol altında tutarak İtilaf Devletlerinin Rusya'ya yardım götürmesini önlemek istediği için,**
- ✓ **İngiltere'nin sömürgelerine giden yolları kesmek istediği için...**

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesi

- Akdeniz'de İngilizlerden kaçan iki Alman (**Goben** ve **Breslav**) gemisi Çanakkale Boğazını geçerek Osmanlı Devletine sığındı.
- **Uluslararası hukuk kurallarına göre Osmanlı Devletinin bu gemilere el koyması ve mürettebatını tutuklaması gerekirdi.**

- **Osmanlı Devleti bu iki gemileri satın aldığını açıklayarak** bu gemilere **Yavuz** ve **Midilli** adını verdi. Türk bayrağı çekilen bu gemiler, Karadeniz'e çıkarak Rus limanlarını bombaladı. Böylece Osmanlı Devleti fiilen savaşa girmiş oldu. (**Kasım 1914**)

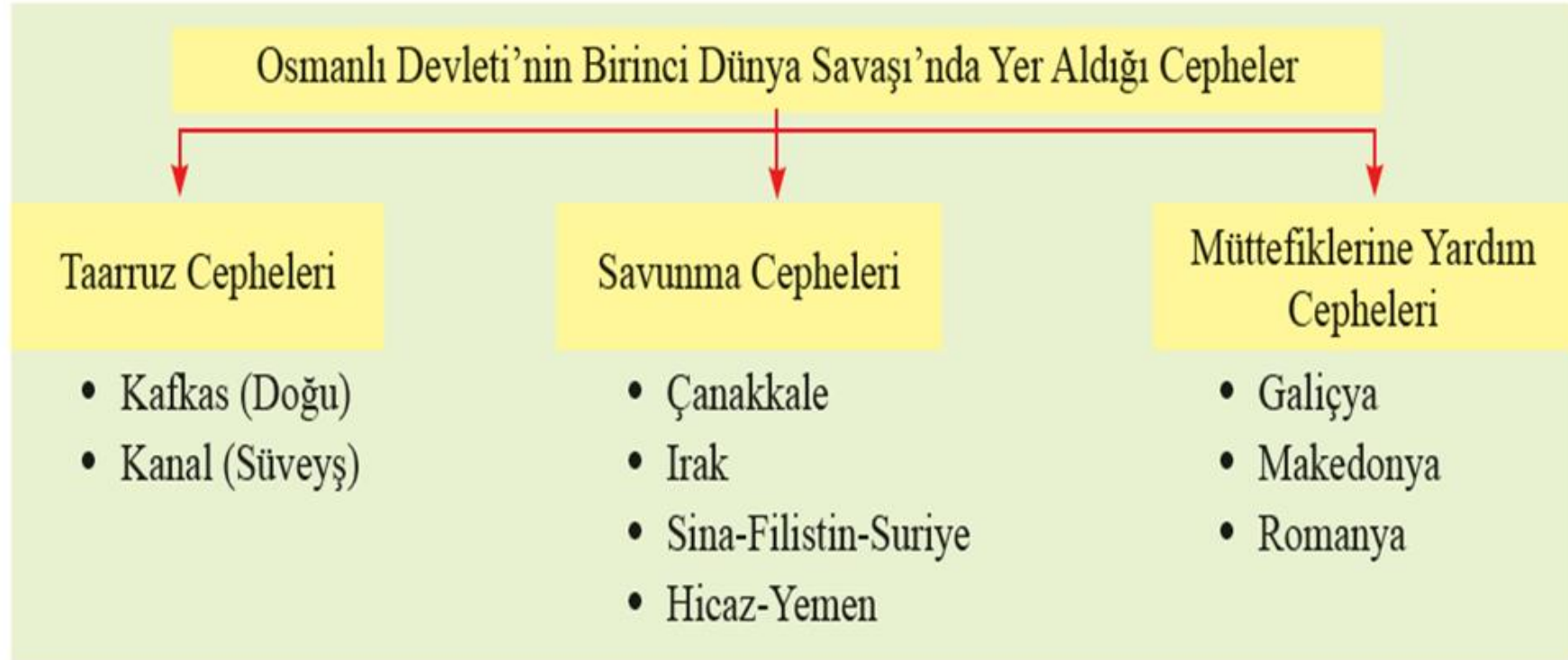
Püf bilgi:

Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya savaş ilan etmesinde **Harbiye Nazırı** (*Savunma Bakanı*) **Enver Paşa ile Almanya arasında yapılan gizli antlaşma** etkili olmuştur. Padişahın ve hükümetin haberi yoktur.

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesiyle;

- 1-Savaş geniş bir alana yayılmış,
- 2-Savaşın süresi uzamış,
- 3-Yeni cepheler açılırken, mevcut cepheler genişlemiş,
- 4-Almanya büyük ölçüde rahatlamış,
- 5-İtilaf Devletlerinin (özellikle Rusya'nın) işi zorlaşmıştır.

Osmanlı Devletinin Savaştığı Cepheler

Kendi Sınırlarımızda: Kafkas, Çanakkale, Kanal(Süveyş), Irak-İran, Filistin-Suriye, Hicaz-Yemen

Sınırlarımız dışında: Makedonya, Romanya, Galiçya
Bu cephelerde müttefiklerimize (İttifak Devletlerine) yardım ettik.

Taarruz(Saldırı) Cepheleri: Kafkas, Kanal (*K ile başlar*)

Savunma Cepheleri: Çanakkale, Suriye-Filistin, Irak-İran, Hicaz-Yemen

Yardım Gönderdiğimiz Cepheler: Makedonya, Romanya, Galiçya (*Sonu ya ile biter*)*

** Bu cephelerde müttefiklerimiz olan Almanya, Avst. Mac. İmp. ve Bulgaristan'a yardım ettik.*

I. Dünya Savaşında Osmanlı Devleti'nin savaştığı cepheler

KAFKAS CEPHESİ

- Osmanlı Devleti'nin açtığı **ilk taarruz cephesidir.**
- Ruslara karşı savaştık.

Amaç:

- 1- **İttihatçıların Anadolu'daki Türklerle Orta Asya'daki Türkleri birleştirmek istemeleri (Türkçülük-Turancılık)**
- 2- **Almanların Bakü petrollerini ele geçirmek istemesi**

- Gerekli tedbirler alınmadan yapılan **Sarıkamış Harekâtı** başarısızlıkla sonuçlanmıştır. **Aşırı soğuk ve hastalık nedeniyle Türk ordusu iklim şartlarına mağlup olmuş,** Doğu Anadolu (Erzurum, Muş, Bitlis, Trabzon, Erzincan ve Van) Rus işgaline uğramıştır.

- Çanakkale Cephesinden sonra Diyarbakır'da **16. Kolordu Komutanı** olarak görevlendirilen **Mustafa Kemal, Muş** ve **Bitlis**'i Rus işgalinden kurtardı. (1916)
- Rusya'da çıkan **Bolşevik İhtilali Rusya'nın savaştan çekilmesine** neden oldu.
- **Rusya** ile **Osmanlı Devleti** arasında imzalanan **3 Mart 1918 Brest Litovsk Antlaşması** ile bu cephe kapanmıştır.
- **Kars, Ardahan ve Batum Osmanlı Devleti'ne geri verilmiştir. ***

***Püf çıkarım:** Son zamanlarda kaybettiğimiz yerleri geri alma amacı bu cephede kısmen gerçekleşmiştir.)

Püf bilgi:

- **Sarıkamış Harekatının başarısız olması** üzerinde **Doğu Anadolu Rus işgaline uğradı**. Bu durumdan yararlanan **Ermeniler**, Ruslarla işbirliği yaparak **Türk köylerine baskınlar düzenleyerek katliamlar yaptılar**.
- Bunun üzerine Osmanlı Devleti **hem iç güvenliği sağlamak hem de cephelerde Türk askerinin güvenliğini artırmak** için **Tehcir Kanunu**'nu **(Sevk ve İskan Kanunu)** çıkararak olaylara karışan Ermenileri bugünkü Suriye ve Lübnan'a göç ettirdi. **(1915)**

ÇANAKKALE CEPHESİ

- 1-İstanbul ve Boğazları ele geçirip Osmanlı Devleti'ni saf dışı bırakmak,
- 2-Rusyaya yardım götürmek,
- 3-Balkan Devletleri'ni savaşa çekmek,
- 4-Savaşı kısa zamanda sonuçlandırmak, isteyen İtilaf Devletleri tarafından açıldı.

➤ Denizden boğazı geçemeyen **İtilaf Devletleri**, kara savaşlarında (Conkbayırı, Sedddülbahir, Anafartalar) **19. Tümen Komutanı Mustafa Kemal** tarafından durduruldular.

«Ben size taarruz emretmiyorum. Ölmeyi emrediyorum. Biz ölünceye kadar geçecek zaman içinde yerimize başka kuvvetler ve başka komutanlar alabilir.» Mustafa Kemal

Çanakkale Savaşlarının Sonuçları

- ✓ **I. Dünya Savaşının uzamasına** neden olmuştur.
- ✓ Osmanlı Devletinin **galip geldiği tek cephe**dir.
- ✓ **Rusya**, yardım alamadığı için ekonomik kriz çıkmış, Bolşevik İhtilali yaşanmış ve **I. Dünya savaşından çekilmiştir**.
- ✓ **Mustafa Kemal**'in tüm **dünyada tanınmasına** ve **Milli Mücadele'nin lideri olmasına** ortam hazırlamıştır.
- ✓ **Gizli antlaşmalar ilk kez ortaya çıkmıştır**.
- ✓ Balkan devletlerinin tutumları değişmiş, **Bulgaristan** İttifak Devletlerinin yanında savaşa girmiştir.
(Amacı; II. Balkan Savaşında kaybettiği toprakları tekrar alabilmektir.)

KANAL CEPHESİ

- **Almanya'nın isteği üzerine açılan bir taarruz cephesidir.**
- Amaç; **Mısır'ı İngilizlerden geri almak ve Süveyş Kanalı'nı ele geçirerek İngiltere'nin Uzakdoğu (Hindistan) sömürgeleriyle olan bağlantısını kesmektir.***
(*jeopolitik konum)

Püf bilgi: Bu cephedeki mücadeleler **çöl şartları ve Araplardan yeterli desteğin alınamaması** gibi nedenler yüzünden Osmanlı devletinin başarısızlığı ile sonuçlandı.

SURİYE CEPHESİ

- Kanal Cephesinin devamıdır.
- Osmanlı Devleti'nin Kanal cephesinde başarılı olamaması üzerine üstünlük İngilizlere geçmiş, **İngiltere Araplarla işbirliği yaparak Osmanlı ordusunu yenilgiye uğratmış, Osmanlı Devleti Sina Yarımadası, Filistin ve Suriye'yi kaybederek Halep'e kadar geri çekilmiştir.**

Püf bilgi:

Mustafa Kemal bu cephede önce **7. Ordu Komutanı**, daha sonra da **Yıldırım Orduları Grup Komutanı** olarak görev yaparak, **İngilizleri Halep'te durdurmuş ve Anadolu'yu işgalden kurtarmıştır.**

IRAK CEPHESİ

- Irak petrollerini ele geçirmek ve
- Kuzeye doğru ilerleyerek Kafkaslardaki Rus kuvvetleriyle birleşmek isteyen İngilizler tarafından açıldı.

Halil (Kut) Paşa

- Halil (Kut) Paşa komutasındaki Türk ordusu **Selman-ı Pak Muharebesi'nde** ve **Kut-ül Amare'**de İngilizleri yenilgiye uğrattı ve büyük bir zafer kazandı.
- (Bu zafer **Çanakkale Zaferi'nden sonra kazandığımız en büyük zaferdir.**)
- Ancak İngilizlerin toparlanarak daha büyük bir kuvvetle saldırıya geçmeleri sonucunda başarısız olduk.

HİCAZ-YEMEN CEPHESİ

- İngiltere gizli antlaşmalar ile **Mekke Emiri Şerif Hüseyin'e bağımsızlık vadetmişti**. Böylece İngilizlerin desteğini sağlayan bazı Arap kabileleri, Osmanlı egemenliğine karşı ayaklandılar.
- **Çöl Kaplanı Fahrettin Paşa** komutasındaki Türk birlikleri bu cephede **hem İngilizlerle hem de İngilizlerin kışkırttığı Araplarla savaşmak** zorunda kalmıştır.

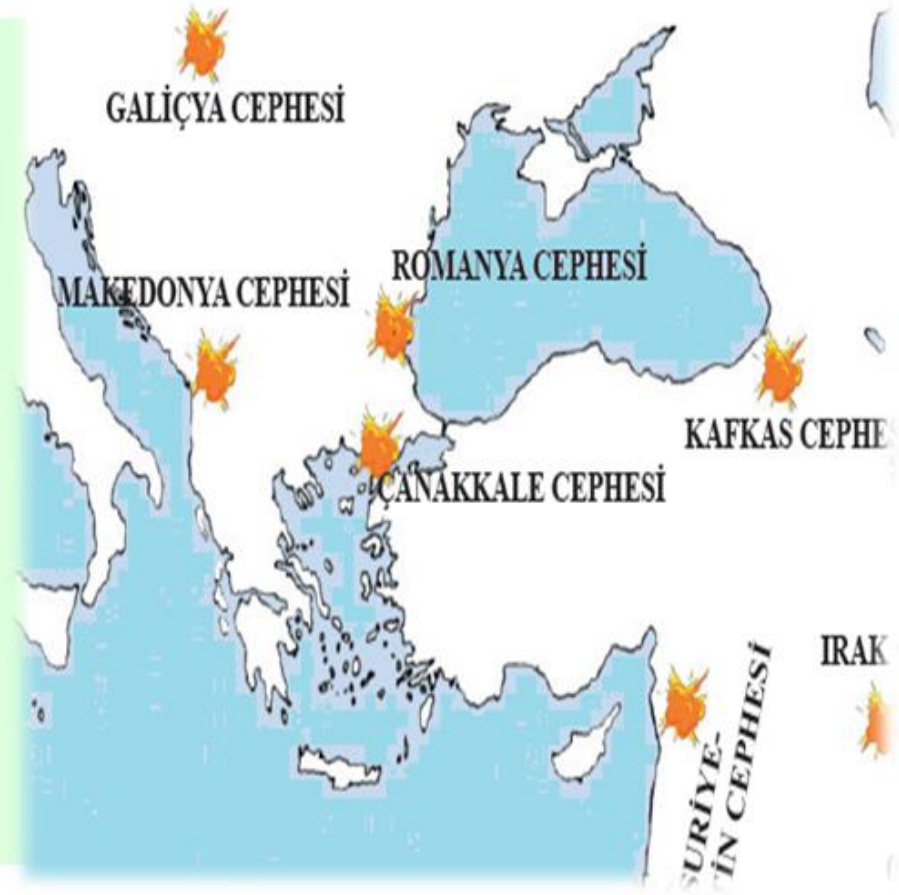
Püf çıkarım:

Bu cephede **Arapların İngilizlerde birlikte hareket etmesi ümmetçilik düşüncesinin zayıfladığını, milliyetçiliğin güçlendiğini** ortaya koymuştur.

YARDIM CEPHELERİ

Makedonya, Romanya ve Galiçya Cepheleri

- Osmanlı Devleti'nin **kendi sınırları dışında** savaştığı cephelerdir.
- Müttefikleri **Bulgaristan, Almanya ve Avusturya-Macaristan'a yardım etmek amacıyla** savaştı.

*Bir sonraki dersimizde
I.Dünya Savaşının Sonuçlarını
anlatacağız*

BİZDEN 8. SINIF

TC. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

KONU ANLATIMI • ETKİNLİK • SORU BANKASI

ÖĞRENCİNİN
“CAN SİMİDİ”

YENİ
NESİL
SORULAR

Akıllı Tahtaya
ZEKA KATTIK!

“AKIL KÜPÜ”
TAHTA

- ETKİLEŞİMLİ SUNULAR
- DİJİTAL DERS NOTLARI
- DİJİTAL OYUNLAR

SADECE BU KİTABA ÖZEL!

OKULA
YARDIMCI

LGS
HAZIRLIK

ERKAN İSANMAZ
ŞEYHMUS YÜCE
YAVUZ YILDIZ
MURAT SAAT
ZEKİ DOĞAN

- ÖZEL ETKİNLİKLER
- KONU ANLATIMLARI
VE SORULAR
- KAZANIM ÖLÇEN
TEST SORULARI İLE

MEB
KAZANIMLARI

BİZ
SOSYAL BİLGİLER
BİZ YAYINLARI